

Voiko luonnonkasveja viljellä?

Marjo Marttinen, erikoisviljelyasiantuntija
ProAgria Keski-Suomi
0400 648 275
marjo.marttinen@proagria.fi
070219, Hämeenlinna

Luonnonkasvien viljelyn tilanne Suomessa / yrtit

Lähteitä:

- Galambosi, B.: Viljelyn merkitys luonnonyrttien raaka-ainehankinnassa Suomessa, katsaus, 2007, Luonnontuotealan teemaryhmä
- Mäkitalo, I. ja Jankkila, H: Lapin luonnontuotealan kehittämishankkeet 1996-1998, Lapin Maaseutukeskus ry
- Mäkitalo, I., Siivari, J. ja Hannukkala, A.: Luonnosta teolliseen tuotantoon, MTT, Maa- ja elintarviketalous 92, 2006

Luonnonkasvien viljelyn tilanne Suomessa

Luonnonyrtti / viljelty yrtti

- Melkein kaikki nykyisin viljeltävät tärkeät yrtilajit on otettu viljelyyn luonnosta.
- Niiden lääketieteellinen tai muu taloudellinen merkitys on johtanut viljelytekniikan kehittämiseen.

<http://www.yrttitarha.com/kanta/kamomillasaunio/valokuva.jpg>

Euroopassa kamomilla on kuminan jälkeen eniten viljelty luonnonyrtti. Sen viljelyala on noin 1800 ha

Luonnonyrtyt Euroopassa

- **teollisesti viljellään** mm. kuminaa, oreganoa, rohtovirmajuurta ja väinönputkea
- **lääketeollisuuden tarpeisiin** viljellään mm-mäkikuismaa, heinäratamoaa, rohtomesikkää
- kasvien **uhanalaisuuden** vuoksi viljelytekniikka on kehitetty mm. keltakatkerolle ja etelänarnikille
- **viljelyyn otettu** mm. siankärsämö, nokkonen, kultapiisku, voikukka, keto-orvokki, ruiskaunokki
- **aloitettu** mm. akiaisten, huopakeltanon, mesiangervon, hurtanmintun, peltoemäkin, suomyrтин, niittyhumalan, maitohorsman ja pietaryrtin **viljely**

Luonnonyrtyt Euroopassa

Euroopassa

- markkinointi keskittyy ja hinta määräytyy tuotantomaiden alhaisen hinnan mukaan.
- sopimusviljelyä.
- kiinnostavista kasveista myös kasvinjalostusta, tavoitteena mahdollisimman korkea vaikuttavien aineiden määrä ja tasainen laatu.

Luonnonyrtyt Suomessa

- Suomessa virallisesti luonnonyrteihin kuuluvat ns. **kauppayrtit**, joihin kuuluu 1 jäkälä, 6 puuta, 10 varpua/metsä-marjaa ja 15 ruohovartista kasvia.
- Kauppayrteistä **keruusta** saadaan isohirvenjäkälä, ahomansikka, kanerva, katja (marjat, versot), koivu (lehdet), kuusi (kerkät), lillukka, maitohorsma, mesiangervo, mustikka, mänty (kerkät, neulaset), paatsama, peltokorte, pihlaja (lehdet, marjat), puolukka, ^{PRO}Agria pyöreälehtikihokki, sianpuolukka, suopursu ja vuohenputki.

<http://www.yrtitarha.com/kanta/maitohorsma/valokuva.jpg>

Nuori maitohorsman verso

Luonnonyrtyt Suomessa

- Kauppayrteistä **keruusta** (ja myös **viljelystä**) saadaan kamomillasaunio, kultapiisku, kumina, mesimarja, mustaherukka (lehdet), nokkonen, poimulehti, puna-apila, siankärsämö, vadelma (lehdet), valkoapila, voikukka, väinönputki.

Kuva: Marjo Marttinen

Luonnonryrttien viljely Suomessa

Viljelyala yrityshaastatteluihin pohjautuen (Galambosi, 2007)

- Nokkonen 2,7 - 3,0 ha
- Ruusujuuri 3,5 - 4,0 ha
- Siankärsämö 1,5 - 2,0 ha
- Heinäratamo 0,2 - 0,5 ha
- Kultapiisku 0,2 - 0,5 ha
- Mäkikuisma 0,1 - 0,2 ha
- Keto-orvokki 0,1 - 0,2 ha
- Muut 0,5 - 1,0 ha

PRO
Agria
O
Yhteensä 8,8 - 11,7 ha

Kuva: Marjo Marttinen

MITÄ SUOMESSA VILJELLÄÄN?

Lähde: Mavi.

Kasvikoodi	Kasvin nimi	Pinta-ala
		V. 2016
4810	Siemenmausteet ja lääkekasvit (pl kumina, sinappi)	34,48
5149	Tilli	113,58
5150	Persilja	6,98
5157	Valkosipuli	29,07
5158	Piparjuuri	7,22
5806	Kumina	20 413,10
5824	Sinappi	53,50
5831	Korianteri	131,14
5845	Ratamot	22,31
5846	Yrttikasvit alle 5 v. (ei tilli eikä persilja)	49,28
5847	Yrttikasvit väh. 5 v.	0,96

PRO
Agria

Oma kommentti: Puutarhatilastoista (Luke) ei sellaisenaan saa eroteltua luonnonyrttien viljelyalaa. Yllä olevassa taulukossa(Mavi) oleva ratamon

Lapin luonnonyrtyt

- Lapissa 1990-luvulla useita luonnontuotehankkeita, joista Lapin erikoiskasviviljelyn kehittämishanke v. 1996-1998.
- Kasvit: piparminttu, pohjannokkonen, hapro, ratamo, niittymaarianheinä, väinönputki, poimulehti, mesiangervo, ruusujuuri ja siankärsämö
- Lisäksi kone/laitekehitys, haihtuvien öljyjen analysointi.

Lapin luonnonyrtyt

- Lapissa Luonnosta teolliseen tuotantoon -hanke, 2000-2006, monialainen
- Kasveista mukana ruusujuuri, kataja, mustikka ja mustikan verso, hapro, mesiangervo, niittymaarianheinä, siankärsämö, piharatamo, hilla, maitohorsma, nokkonen, pihasaunio, tunturipoimulehti, puna-apila, puolukka, vaivaiskoivu ja tunturikoivu.
- Viljelyn ohella vaikuttavien aineiden analysointi ja Agriostavien yritysten mukanaolo.

Kuva: Marjo Marttinen

Maitohorsma

Luonnontuotteet uudessa nousussa

- Viime vuosina luonnontuotteet, ml. villiyrtilit ovat saaneet uutta nostetta mm. huippukokkien vauhdittamana,
- Yleisesti vallalla oleva trendi lähiruoasta, ruoan terveellisyydestä, kasvisruokailusta antaa alalle mahdollisuuksia.
- Uutta tutkimustakin on. Suokasveista uusia elinkeinomahdollisuuksia, Luke. Kihokin viljelyä lääkekasviksi Pohjois-Satakunnan turvemailla - kestävää biotaloutta -hanke. Luke.
- Maa- ja kotitalousnaiset järjestönä on ollut aktiivinen hankkeissa, poimijakoulutuksissa ...

Miksi viljellä?

- Jos kasvilla on **hyvä kysyntä /onnistunut markkinointi**
- -> viljely voi lisätä **ansaintamahdollisuuksia**
- -> esimerkkinä kumina (*Carum carvi*).
- 1800-luvulla Suomesta vietiin Tanskaan ja Saksaan luonnosta kerättyä kuminaa (www.yrttitarha.fi).
- Viljely Suomessa lisääntyi 1980-luvulta lähtien. Hyvän laadun ja onnistuneen markkinoinnin ansiosta kuminasta on tullut vientituote. V. 2018 kuminan viljelyalan Suomessa nousi 27700 hehtaariin (MT, 17.7.2018) ja Suomi on yksi maailman merkittävimmistä, ellei merkittävin, kuminantuottaja.

KUMINA

Kuva: Marjo Marttinen

Miksi viljellä?

- Viljelyä voidaan **koneellistaa** (mm. korjuu), mikä parantaa tehokkuutta. Useimmat lehtimausteet voidaan korjata koneella.
- Saadaan **enemmän tuotetta** /pinta-ala.
- Joillakin kasveilla, esim. nokkosella, viljelyssä voidaan korjata satoa useamman kerran kesässä.
-> Työtä tulee pitemmälle

Kuva: Marjo
Martti

Miksi viljellä?

Tasalaatuisuus

- Jos kasvista on olemassa tiettyjä kantoja tai lajikkeita, niin vaihtelu mm. vaikuttavien aineiden pitoisuuksissa kannan tai lajikkeen sisällä on pienempi kuin niiden välillä.
- Merkitystä mm. jos myydään tuotetta rohdos/lisäravinnevalmistukseen.
- Esimerkkinä ruusujuuri (*Rhodiola rosea*).

Ruusujuurta Pohjois-Savossa.

Kuva: Marjo Marttinen.

A

Miksi viljellä?

- Jos omassa lähiympäristössä **ei ole keruun mahdollisuutta**: kasvia ei ole tai ei ole lupaa kerätä jokamiehen oikeudella ja lupaa keruuseen ei saa.
- Viljely parantaa / varmistaa raaka-aineen saantia.

Miksi viljellä?

- Tilanteissa, missä kasvilla on kova kysyntä ja kasvia rajallisesti, **keruu voi vaarantaa kasvien uudistumisen.**
- Tilanne ei liene kovin tyypillinen Suomessa, mutta maailmalla kuitenkin.
- 1990-luvulla MTT:lla Mikkelissä oli suolla koe, kuinka poiminta vaikuttaa pyöreälehtikihokin runsauteen poiminta-alueella -> pohja hyvien poimintaohjeiden laatimiselle.

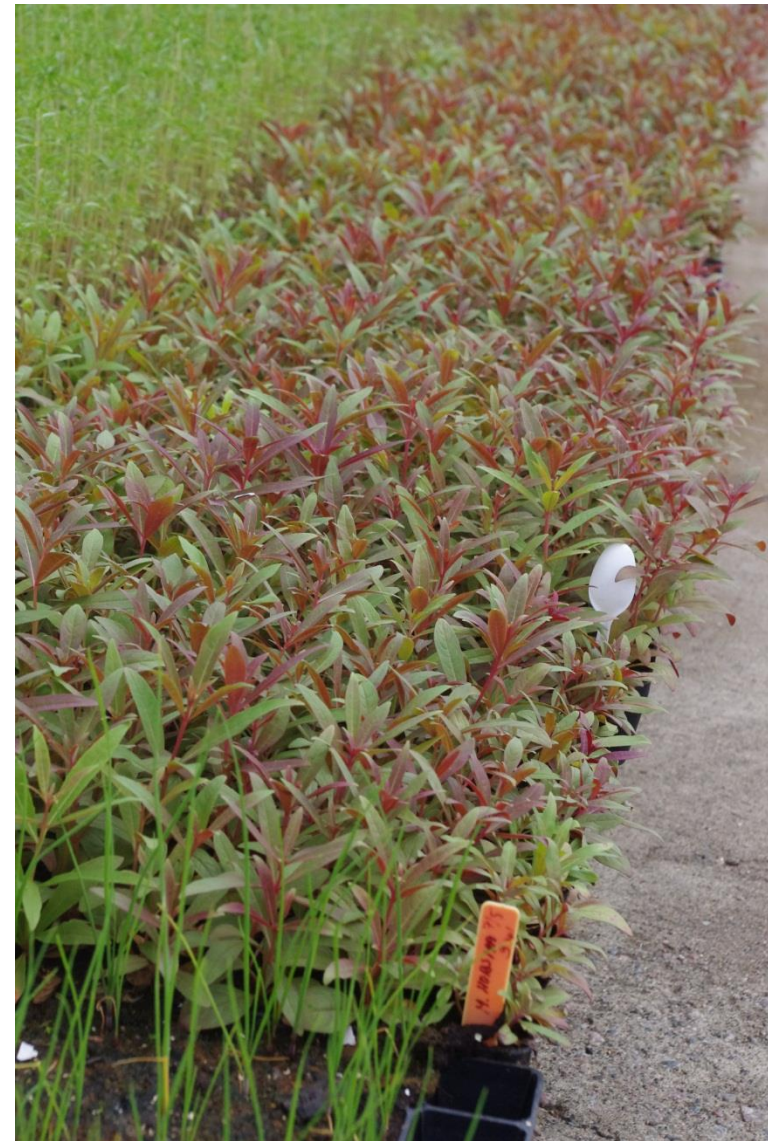

Avuksi viljelyyn

- Monille luonnonyrteille on olemassa Suomen oloihin pohjautuvat viljelyohjeet, vaikkakin osin niukat: MTT ja Lapin yrttihankkeet.
- Suomessa sovellettu paljon marja/vihannesviljelytekniikkaa, koska siihen tarvittavaa laitteistoa ja osaamista on. Esim. mustamuoviviljely varsin yleistä lehtimausteilla Suomessa.

Mm. mäkikuismaa
muovipenkeissä, 8/2012.
Kuva Marjo Marttinen.

Yrttien, ml. luonnonyrttien taimikasvatusta nykyaikaisessa kasvihuoneessa, Pohjois-Savo, 6/2013. Kuva: Marjo Martinen

Perunaharjuun istutettu
nokkonen Karilassa, Mikkelissä.
Kuva: Bertalan Galambosi,

Pyöreälehtikihokin viljely keinosuolla

M

Kuva: Bertalan Galambosi

Viljelyn kääntöpuoli

- Viljelystä tulee kustannuksia: mm. koneista, joiden käyttöaika on lyhyt. Aina viljely ei onnistu. Monovuotisilla kasveilla myös talvehtimisriski.
- Viljelystä tulee lisätyötä. Rikkakasvien torjunnan määrän tarve voi yllättää.
- Ennen pitkää viljelyalueille, varsinkin jos viljely yksipuolista, ilmestyy kasville tyypillisiä tauteja ja tuholaisia.
- Viljelyssä on paljon byrokratiaa.
- Viljelystä saatava tulo on verotettavaa tuloa.

Pakkausmerkinnät eivät saa johtaa harhaan

Luonnonkasvi / viljelty kasvi pakkausmerkinnöissä

- Lähde: Puhelinkeskustelu Birgitta Partanen, HY/Ruralia – Evira, 3.2.2014.
- Jos tuotteessa on luonnonkasvia, pakkausmerkinnät eivät saa olla harhaanjohtavia.
- Eli jos tuote on vaikka ”Villiyrttijuoma”, se viittaa luonnossa kasvaviin, ja silloin raaka-aineiden tulisi olla luonnosta kerättyjä.
- Alkuperä on siis hyvä näkyä, onko se luonnosta kerätty vai viljelty.
- Puhelussa tuli myös esiin, että on väärin puhua yrttiteestä, teehän on vain teelehdistä tehtyä. Pitäisi siis puhua yrttijuomista.

Yhteenveto

Voiko luonnonkasveja viljellä?

- Suurinta osaa luonnonkasveista voi viljellä, mutta läheskään aina se ei ole taloudellisesti kannattavaa.
- Suomessa lyhyellä aikavälillä luonnonkasvien viljely ei ole uhkaamassa keruutuotteiden markkinointia, sillä viljely on toistaiseksi pysytellyt kovin vähäisenä. Suurempi uhka niin viljelylle kuin keruullekin on kansainvälinen kilpailu ja sen vaikutus hintatasoon.